

A Lidón

Olaj, vászon, 55x65,5 cm
Jelezve balra lent: Csók I. Lido

Kikiáltási ár: 1 800 000 Ft

Csók István: Lidó

Csók István: A homokban

Csók István: Lidón

Derült ég

„A régi müncheni akadémián Csók István volt a három legjobb rajzoló egyike. Rajzolásbeli készsége egyúttal kompozícióbeli tudást, biztos szépérzékét jelentett. Ehhez a festői erényhez a párizsi tanulmányok, főleg az impresszionizmussal való megismerkedés révén pezsdülő elevenségű, kifinomodott színekultúra járult.” Kállai Ernő értékelő szavaihoz fordulhatunk leginkább, ha Csók tízes évek eleji, tengerparti nyaralások inspirálta festményeinek világához szeretnénk közel kerülni. És talán azért sem haszontalan éppen ezzel a passzussal bevezetni e képet, mivel a népi-életképeket, balatoni tájat, csendéletet, női aktot egyaránt nagy kedvvel festő Csók tematikusan többszólamú életművében olykor megfedkeznek a mediterránium-témáról. Mintha mindezekben, a közös pont a “derült ég” lenne, amely szintén 1910-től (a végleges budapesti letelepedéstől) köszönt Csók életébe. Amit Lázár Béla 1925-ös, Ernst Múzeumbeli gyűjteményes kiállítás katalógus előszavában emelkedett lírával pókháló finomságú színálmoknak, a fiatalság üde leheletének, a festészetben végső soron az újra nyakon csípett ifjúságnak nevez, az ugyanaz, amit Kállai a technika játékos, önfeledt és merész, egyben kifinomult terepe, a szín és rajz megtalált egyensúlya fölül közelít meg (Kállai szerint Csóknak mindig is kárára volt, ha képeit túlzott irodalmiassággal terhelte).

A Lidón (vagy a Balatonon)

1911-ben tehát egy ízig-vérig impresszionista Csók áll elő, akit nem kötnek többé tematikus és technikai korlátok. Újult erővel fedezi föl (például) a balatoni tájat: Aliga felől figyel a tó és a környező táj atmoszférikus színváltozásait, amely a harmincas évekre összetett tájképciklussá áll majd össze. A magyar tenger a természeti jelenségért és a tájért magáért foglalkoztatta a kolorista Csókot. A Lidóképekben kitágítja a műfaji határokat: a természet mellé rendeli a habokban önfeledten megmártózó nőket (mint zsáner-elemet), de egyénített arcuk alapján a hölgykoszorú lehetne éppenséggel csoportportré is. Ennyiben feltétlenül különbözik kortársától, Vaszarytól, akit szintén megihletett a tengerparti fürdés, ez az újkori szabadidős tevékenység, és aki a színek kedvéért sokszor lemond az ábrázolás adta lehetőségekről. Csók számára tehát fontos a rajz, az elnyúló nőalakok arabeszkvonala, és éppen olyan fontos a kivilágosodó, pasztellszínekben tündöklő paletta is.

A kettősség

A Csók István életművén keresztül áthúzódó kettősség ezen a festményen különösen jól követhető. Kompozicionálisan határozottan elválik egymástól a rajzos- és festői térfél. A festmény legfontosabb szervező eleme az az átló, ami a tajtékos habok és a csendes felszín találkozásánál keletkezik. A “mesélő” részben, vagyis az alsó harmadban láthatjuk a vízzel tökéletes harmóniában létező hölgyeket. Fürdőruhájuk a kor divatja szerint takarja el, vagy éppen tárja föl bájait - a közízlést át nem hágvá. Alakjuk fölött ível a csendesen fodrozódó vízfelszín, ami színárnyalatok finom megkülönböztetésével húzódik a tágas horizontig.

Legközelebbi analógiát Csók hasonló tárgyú festményei kínálnak (*A homokban*, *A Lidón*, *A tenger asszony* stb.), azzal a különbséggel, hogy azokon inkább a strandélet változatosságait rögzíti. Nőalakjai kapcsán Farkas Zoltán – érthető túlzással – a magyar Renoirnak nevezi Csókot, s Kállai Ernő is Renoir-ra hivatkozik, amikor a festőt „az érzékek, a szív és a szellem derűjének legragyogóbb magyar mesterének” aposztrofálja.

Aknai Katalin

